

Milan Sláma

Při styku s nasbíraným hmyzem jsem se setkal s řadou nepřesných údajů na lokalitních štítcích, které plně nevyhovují požadavkům pro další zpracování entomologického materiálu. Většina těchto chybných údajů není způsobena úmyslně, i když o mnohých to však říci nelze. Jelikož nejde o ojedinělé případy, předkládám svůj názor na tyto jevy. Zabývám se především dřevokazným a podkorním hmyzem, speciálně čeledí Cerambycidae, ale domnívám se, že tyto připomínky se týkají většiny hmyzích řádů. Své kritické připomínky jsem rozdělil do tří skupin :

- a/ nepřesné lokality
- b/ podvrhy lokalit
- c/ uvádění dat u vychovaného hmyzu

a/ Jeden z nešvarů je, že entomolog sbírá do jedné nebo více smrtiček na více lokalitách a třeba i více dnů za sebou a potom není schopen nasbíraný materiál spolehlivě rozdělit. Nelze souhlasit např. s tím, že místa vzdálená od sebe třeba 140 km se dávají pod jednu lokalitu "Šumava" (cca 5.000 km<sup>2</sup>), nebo podobně také Nízké Tatry (100 km). Lokalita Vysoké Tatry v podobných případech zahrnuje obvykle Liptovské Hole, Vysoké a Belanské Tatry i Spišskou Maguru. Pod lokalitou "Vihorlat" jsou uváděny nálezy jak od Sobranců, Humenného, Sniny či přímo z pohorí Vihorlatu, nehledě na nadmořskou výšku, či rozdílnost fauny jižních a severních svahů, skladbu flory a pod. Není možno pod stepního brouka od Sobranců dát stejnou lokalitu jako pod severský druh ze svahů od Stakčína. Také je nutné datovat nález nejen měsícem a rokem, ale i dnem zejména v krajních mezích obvyklého výskytu, nebo u obzvláště mimořádných nálezů i denní dobu.

Českoslovenští entomologové byli v minulosti vzorem v preparaci a dá se říci, že podle Československa dnes praparuje celý svět. Esteticky uspořádaná sbírka je dnes již podmínkou nejen u Lepidopter a Coleopter, ale i v ostatních řádech. Bohužel však v psaní lokalit silně zaostáváme za evropskou špičkou, kde je snaha uvádět co nej přesnější údaje. Proto lze jen uvítat článek J. Zeleného ve Zprávách Čs. spol. entomol. při ČSAV, 8, 1972 a návrh síťového členění Československa. Domnívám se, že by bylo velmi vhodné čísla základních polí, případně kvadrantu, uvádět přímo na lokalitních štítcích. Předpokladem by bylo vyhotovení a rozmnožení orientační podrobnější mapy Československa a závaznost tohoto značení lokalitních štítků pro všechny naše entomology.

b/ Rovněž tak je nutné odsoudit úmyslné uvádění jiných lokalit jednak proto, aby si pravou lokalitu dotyčný nálezce zachoval " pro sebe " a někteří entomologové tvrdí, že kdyby uvedli správnou lokalitu, došlo by k vyhubení určitého druhu jinými entomology na tom místě. Jsem toho názoru, že je třeba uvádět lokální údaje správně, protože jinak by bylo nutné zvážit, zda má faunistický výzkum takovýmto způsobem vůbec význam a zda by pak nebylo jednodušší a méně pracné si rozšíření druhů prostě vymýšlet doma. K možnosti vyhubení některých druhů hmyzu entomology bych chtěl jenom dodat, že tento názor, sž na vzácné výjimky, není vůbec opodstatněný a ničím podložený. Není žádným problémem dokázat, že v přírodě se vyskytuje takové množství kusů od každého druhu, že to, co uloví ročně všichni entomologové dohromady je nepatrné a naprosto zanedbatelné množství, nemající na snížení populace určitého druhu prakticky vůbec žádný vliv. Vliv na vyhubení určitého druhu má především ovlivňování podmínek pro jeho vývoj, ať již je to ničení biotopu, nebo jeho změna a velkoplošné ošetřování zemědělských a lesních kultur pesticidy zejména insekticidy a na to, bohužel, také prakticky žádný entomolog nemá vliv. Typickým příkladem mylného vlivu sběratele na snížení výskytu je např. tradovaný a i v literatuře udávaný údaj o tesaříku *Rosalia alpina* L. " Někde ji ubývá, na Inovci na příklad skoro vyhubena k obchodním účelům ". (Roubal: Katalog Coleopter II, 398). Navzdory chránění tohoto druhu zákonem, však jeho výskyt, téměř na všech lokalitách, stále prudčeji klesá, a tento pokles lze při znalosti bionomie lehce vysvětlit, protože je ovlivněn zcela jinými příčinami.

K tomuto bodu se vztahuje také záměrné přepisování původních lokalit, nebo jména nálezce, když se určitý exemplář hmyzu časem dostane k jinému majiteli.

c/ V posledních letech přibývá entomologů, kteří se zabývají chovem hmyzu doma nebo v laboratořích. Je to v některých případech účinnější způsob získávání hmyzu, ale především to má velký význam při zjišťování bionomie a ekologie, kdy to bývá mnohdy jediná možnost. Chov má své místo i při faunistickém výzkumu. Řadu druhů obvyklými sběracími metodami lze v přírodě jen velmi těžko nalézt, a ačkoliv jsou třeba považovány za rarity, jsou to, - i když někdy jen na omezených lokalitách - ve skutečnosti zcela běžné druhy.

I u vychovaných dospělců (týká se i parazitů a pod.) je třeba uvádět rovněž podrobnou lokalitu, ale otázkou zůstává uvádění dalších dat. Podle některých entomologů by měl lokální štítek obsahovat též údaje např. " ex ovo, ex larvae, ex pupae " a přesné datum vylíhnutí imaga. Podle mého názoru tyto údaje nejsou nutné a stačí uvádět pouze rok.

U vychovaných jedinců by měl přesný údaj data význam pouze v souvislosti s ostatními údaji o chovu, bez kterých nemá žádnou hodnotu a tyto údaje všechny na štítku uvádět nelze. V současné době lze totiž vychovávat většinu druhů kdykoliv v roce a stačí k tomu i běžné vybavení moderní domácnosti. Přesné datum by mělo vystihovat pouze dobu volného výskytu dospělce v přírodě, to znamená po jeho plném vývoji a to i za podmínek, že žije např. pod kůrou, ve dřevě, půdě, houbách, rostlinách. Za dokončený vývoj však nepovažují nález imaga v kukelní komůrce, kde řada druhů ještě žije delší dobu, než se vyrobí a žije aktivním životem (např. *Semanotus undatus* někdy až 8 měsíců). V tomto případě by bylo možné uvádět den a měsíc nálezu, ale jen s údajem, např. "v kukelní komůrce".

Chovaný a i jen dochovaný hmyz v nepřirozených podmínkách by však bylo vhodné označovat určitým jednotným způsobem, např. "lab.cult.1976". Ostatní údaje jsou samozřejmě rovněž velmi cenné, ale měly by být podchyceny v záznamu o chovu a každý by je měl časem publikovat buďto sám, nebo je sdělit k publikování někomu jinému. Tyto údaje o podmínkách chovu s dochovaným hmyzem spolu s parazity a ostatními mají totiž daleko větší hodnotu, než samotný dochovaný hmyz.

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Milan Sláma, U školské zahrady 3, Praha 8, PSČ 180 00.

#### L I T E R A T U R A

M a š í n Bohuslav: Entomologická lokalita v Řevnicích u Prahy, charakteristika vzhledem k ochraně přírody a zjištěný výskyt druhů Coleopter Cerambycidae. Vydal ONV Praha-západ pro potřebu pracovníků ochrany přírody a entomologů. 15 stran, náklad 500 výtisků, cena neuvedena.

Útlá brožura s popisem lokality a seznamem 47 druhů nalezených dosud autorem a dalšími entomology, mapkou lokality a kresbami některých Cerambycidů.

Z. Černý